

L'HONOR D'UN PREMI

Cada any, com si aspirés a formar part d'una tradició, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes motiva una campanya a favor de concedir-lo a en Josep Pla, amb les conseqüents lamentacions i protestes perquè —una vegada més— l'escriptor de Palafrugell n'ha quedat al marge.

A vegades, sembla que es vulgui donar a la qüestió un caràcter electoral. L'exercici de la democràcia és tan precari entre nosaltres que no hi hauria res a dir contra cap intent d'expressar opinions. Però resulta que, per un encadenament gairebé inevitable de fets i de maneres de pensar, cau sovint en la tristesa d'atacar homes i organismes que mereixen el més gran respecte. El número 1.912 de «Destino» publica una carta al director signada per E. Pinyol, un senyor notòriament enfadat. Bé: suposem que es tracta d'un senyor, tot i que la E inicial calçada amb un punt no aclareix res quant al sexe de l'irritat comunicant.

E. Pinyol incorre en el defecte, d'altra banda tan comú, de creure que el que pensa ell ho pensa tothom i afirma categòricament que l'actitud de no concedir el Premi d'Honor a en Josep Pla és «contrària a l'opinió pública de Catalunya». Sota aquesta mística de representar les majories. E. Pinyol s'excedeix i no s'està de res. Fins i tot prova de revestir de mordacitat una pregunta, plena de santa innocència, adreçada al director de «Destino»: «¿Per què Omnium Cultural aparta sistemàticament cada any Josep Pla, el més gran dels escriptors catalans vivents, i un dels primers, si no el primer, de la nostra literatura de tots els temps?». Dic que la pregunta em sembla ingènua perquè no crec pas que el director de «Destino» s'avingui a contestar-la, ja que hauria de ficar-se en un autèntic vesper. Aquí hi ha, precisament, el nus de la qüestió: els defensors d'en Pla poden dir el que vulguin i, en canvi, els qui troben que el Premi d'Honor no s'ajusta a les bases d'en Josep Pla han de callar tot de coses, en espera que l'obertura faci el seu curs i inspiri una general confiança.

A part de la vanitat —perdonable de tan pueril— d'atribuir-se un talent crític que li permet situar la jerarquia literària de Josep Pla d'una manera inapel·lable i rotunda, E. Pinyol fa altres afirmacions que demostren que la història, a les seves mans, és una matèria dúctil i mal·leable, en fa el que vol, i assegura «que si els catalans han tornat a llegir el nostre idioma és gràcies a en Pla». Aquesta capacitat de simplificació ajuda a explicar les admiracions i les aversions d'E. Pinyol. Si, als seus ulls, l'idioma català és un ermot amb una sola planta, exuberant i enfiladissa, es comprèn que s'indigni cada vegada que el Premi d'Honor no toca a en Josep Pla.

El que ja no mereix tanta comprensió és que E. Pinyol abandoni el to de suficiència per a adoptar una manera d'expressar-se agressiva, a frec de la calúmnia i de l'insult, tot atacant l'Omnium Cultural i en Triadú. És lamentable que algun dels conceptes que formula hagin trobat acollida a les pàgines de «Destino», ni que sigui en una secció que no ha d'ésser necessàriament ponderada.

Sense caure en el truc electorer de creure que «Catalunya som nosaltres», molta gent d'aquest país pensem que en Triadú, pel que fa a la preservació del nostre idioma, ha realitzat i feliçment continua realitzant una labor importantíssima. Si el dia de demà la Història no conserva el seu nom (tal com suposa E. Pinyol) és de témer que ens haurem quedat sense Història. Una elemental informació, si s'asserenés i es volgués prendre la molèstia, donaria a E. Pinyol la sorpresa de comprovar que en Triadú és un qualificadíssim candidat al Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Els atacs a l'Omnium Cultural són inevitables. Un organisme que «fa coses» no les pot fer mai a gust de tothom; podríem, tanmateix, deixar les envestides a càrrec de la part contrària, que només amb això ja en tindríem ben bé de massa. Estic segur que no podem exigir —E. Pinyol, autoritàriament, la considera obligada— «una explicació clara d'aquest cas (no premiar en Pla) per part dels senyors que regeixen l'Omnium Cultural amb els diners dels seus benefactors. Quina feinada més bèstia si l'Omnium hagués de donar explicacions als partidaris de tots els no premiats!

En canvi, ja que no «obligar» (que sempre és una cosa antipàtica) sí que potser es podria demanar a E. Pinyol que repassi amb atenció i esperit reflexiu les bases del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que faci memòria i, sobretot, que no s'exciti. Si aconseguís això darrer, les indiscretetes preguntes que formula se les podrà respondre ell mateix.